

Potencijal hobija za pozitivan razvoj i dobrobit mladih

Zora Krnjaić,
Institut za psihologiju, Filozofski fakultet,
Univerzitet u Beogradu

25 okrugli sto
**„Kompleksnost fenomena darovitosti
i kreativnosti – izazovi pojedinac i
društvo”**
Vršac, jun 2019.

Pozitivan pristup adolescenciji

- Širi referentni okvir pozitivan pristup adolescenciji (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000) i usmeravanje na snage, pozitivne odlike adolescencije, kompetencije, kreativnost i poželjne i moguće razvojne putanje.
- Obezbeđivanje uslova za pozitivan razvoj mladih - pozivnog socijalnog konteksta i kompetentnih odraslih osoba (Lerner et al. 2009).
- Cili pozitivne psihologije – Izradnja

Dobrobit adolescenata

Koncept dobrobiti uključuje:

- Objektivne mere dobrobiti i životnih uslova adolescenata
- **Subjektivni** doživljaj adolescenata (viđenje, percepcije, ...)
- Percepciju i evaluaciju dobrobiti adolescenata od strane značajnih odraslih

(Ben Arieh, Casas, Frønes and Korbin, 2014)

Subjektivni doživljaj dobrobiti

- Subjektivni doživljaj dobrobiti koji se odnosi na to šta ljudi misle o svom životu i kako se osećaju u svojoj koži (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000)
- Psihološka dobrobit se odnosi na interindividualne i intraindividualne nivoe pozitivnog funkcionisanja koji mogu uključivati povezanost pojedinca sa drugima i samoreferentne stavove koji uključuju osećaj ovladanoosti i ličnog rasta. Subjektivna dobrobit se odnosi na procenu i doživljaj

Aktivnosti mladih tokom slobodnog vremena

- Formativni efekti aktivnosti tokom slobodnog vremena na kognitivni, psihološki i socijalni razvoj mladih.
- Teorijski okvir se bazira na **socio-kulturno istorijskoj teoriji L.S. Vygotskog** (Vygotsky, 1978) i
- formativnoj ulozi kulturno-potpornih sredstava za razvoj (Ivić, 1994; Plut, 2004) i razvoj darovitosti (Krnjaić, 2002).

Aktivnosti mladih tokom slobodnog vremena

- Ovo je područje bogatih i **raznovrsnih** aktivnosti, od učešća mladih ljudi u kulturnim aktivnostima, hobija, uključivanja u različite vrste zabave, sportskih aktivnosti i vanškolske obrazovne aktivnosti.
- pitanje kvaliteta slobodnog vremena kroz navedene aktivnosti.

Kako naši adolescenti najčešće provode slobodno vreme?

- 1. Sa prijateljima 47,6%
- 2. Uz TV 45,8%
- 3. Uz mobilni telefon 32,8%
- 4. Sam/a slušajući muziku 28,3%
- 5. Sa momkom/devojkom 23,3%
- 6. U rekreaciji i sportskim aktivnostima 20,5%
- 7. Sam/a uz kompjuter i internet 19,6%
- 8. Slušajući muziku sa prijateljima 14,2%
- 9. Izlasci u kafiće i sl. 9,4%
- 10. Sa prijateljima za kompjuterom i i internetom 9%
- 11. Čitajući knjige 8,4%
- 12. Baveći se hobijem, na kreativan način (kao što je na primer, pisanje, crtanje ili slikanje, sviranje) 6,7%

Kategorije aktivnosti mladih tokom slobodnog vremena

Najčešće se izdvajaju tri krupne kategorije (Larson & Verma, 1999; Zick, 2010):

- **radne aktivnosti** van škole, koje obuhvataju učenje, kućne poslove i rad koji donosi prihode,
- aktivnosti slobodnog vremena, koje mogu biti **strukturirane** (organizovane vannastavne aktivnosti i sportski treninzi) i
- **nestrukturirane** (dokolica).

Hobi: određenje

- Hobi se odnosi na dobrovoljne, intrinzički motivisane, uglavnom individualne aktivnosti koje se odvijaju tokom slobodnog vremena.
- Ove aktivnosti različitog su kapaciteta za mentalno aktiviranje, mogu biti više ili manje kreativne, privatne ili javne.
- Pojedinaac bira aktivnosti u skladu sa svojim interesovanjima, sposobnostima, znanjima i resursima i kontinuirano im se posvećuje ulažući vreme i energiju.

Funkcije hobija

Hobi može da ispunjava različite funkcije:

- da služi odmoru i razonodi,
- da omogućava istraživanje i razvijanje interesovanja, sposobnosti i talenata,
- sticanje znanja i veština,
- izgradjivanje identiteta, samoeekspresiju, razvoj ličnosti i td.
- preventivnu i protektivnu (od rizičnih ponašanja, mentalno higijenska funkcija)

Relevantni nalazi i problemi

- Istraživanja se uglavnom fokusiraju na pojedinačne aktivnosti
- Dominiraju pasivne i “konzumentski” receptivni tip aktivnosti adolescenata tokom slobodnog vremena i (Cvetičanin, 2007; De Bruyn & Cillessen, 2008; Krnjaić, Stepanović & Pavlović Babić, 2011; Stepanović, Videnović & Plut, 2009).
- Kreativne aktivnosti su zapostavljene u studijama koje se bave slobodnim vremenom a kada se izučavaju posmatraju se izdvojeno.

Istraživanje

Projekat: Svakodnevnica maldih u Srbiji,
Institut za Psihologiju (2007; 2015; 2018)

- **Instrument:** Upitnik
- **Uzorak: adolescenti**
2007 (N= 2500) from
2015 (N=1404) from
- U 10 gradova u Srbiji

Hobiji

- Pisanje bloga;
- Kreativno pisanje;
- Crtanje/slikanje;
- Grafički dizajn;
- Komponovanje muzike i sviranje;
- Pravljenje nakita, odeće i dekorativnih predmeta;
- Programiranje;
- Kolekcionarstvo (Sakupljanje razglednica, maraka,...);
- Fotografija

Učenici su procenjivali koliko se često bave ovim hobijima (**nikad, povremeno, redovno**)

Istraživačka pitanja:

- Koliko se adolescenti bave pojedinim hobijima (kreativnim aktivnostima) tokom slobodnog vremena?
- Kako su hobiji povezani sa tipičnim obrascima ponašanja mladih tokom slobodnog vremena (obasci identifikovani u prethodnom istraživanju)?
- Kakva je povezanost hobija i preferencija ka određenom tipu idola?
- Kakva je povezanost hobija i subjektivnog doživljaja dobrobiti?

Bavljenje u pojedinim hobijima

Mali broj maladih se redovno bavi nekim hobijem .

Najčešće po podacima iz: 2007 2015:

- Muzika (6.3%; **6.9**),
- Kreativno pisanje (5.7%; **2,6%**),
- Crtanje i slikanje (5.6%; **8.8%**).
- Programiranje (3.0%: **4.3%**)
- Grafički dizajn (2.8%; **3.1%**).
- Pravljenje nakita i odeće (1.8%; **1.3%**)
- Fotografija **5.8 %**
- Blog **4.9%**

Tipični obrasci ponašanja mladih tokom slobodnog vremena

Identifikovani na istom uzorku (Stepanović, I., Videnović, M. i Plut D. (2009):

- **Akadska** orijentacija,
- Orijentacija ka **sportu**,
- Orijentacija ka **zabavi**,
- Orijentacija ka **izlascima**,
- Orijentacija ka **muzici i kompjuterima**

Kao veoma retke aktivnosti koje se odnose na bavljenje hobijem nisu uključeno u empirijski set za izdvajanje obrzaca.

Zaključci

- Mali broj mladih se redovno bavi nekim hobijem.
- Adolescenti koji se bave nekim hobijem (bez obzira kojim) više inkliniraju ka akademskom obrascu ponašanja tokom slobodnog vremena.
- Adolescenti koji se ne bave nekim hobijem (izuzev onih koji se bave pravljenjem nakita), više vremena provode u zabavi.
- U pogledu bavljenja hobijima adolescenti se razlikuju u obrascima ponašanja (aktivni, intelektualni vs. pasivni, potrošački).
- Značajna je uloga, kulturno-potpornih sredstava i znanja u podršci akademskih, intelektualnih obrazaca i kreativnih aktivnosti.

Crosstab analysis

Tipovi idola

		show business	sport	političari	Naučnici i umetnici	preduzetni ci	heroji
Do not have	count	39	77	1	1	3	
	expect	55.1	53.3	3.7	3.7	3.3	2.
Have hobby	count	214	168	16	16	12	
	expect	197.9	191.7	13.3	13.3	11.7	7.

Zaključci

- Postoji povezanost između hobija i preferencija ka određenom tipu idola. Adolescenti koji se bave hobijima razliku se od onih koji se ne bave po tipu idola koji preferiraju (postoje razlike s obzirom na broj hobija i koliko često se bave)
- Razlike ukazuju na značaj interesovanja adolescenata, naročito vezano za sport i šou biznis
- Implikacije: uloga medija i poruka

Instrument WB

- **EPOCH scale** (Kern, Benson, Steinberg & Steinberg, 2016)
 - **Engagement** – **Uključenost** the capacity to become absorbed in and focused on what one is doing, as well as involvement and interest in life activities and tasks (very high levels have been referred to as “flow”).
 - **Perseverance** – **Istrajnost** refers to the ability to pursue one’s goals to completion, even in the face of obstacles (similar to C in Big Five).
 - **Optimism** – **Optimizam** hopefulness and confidence about the future, a tendency to take a favorable view of things, and an explanatory style marked by evaluating negative events as temporary, external, and specific to situation.
 - **Connectedness** – **Povezanost** sense that one has satisfying relationships with others, believing that one is cared for, loved, esteemed, and valued, and providing friendship or support to others.
 - **Happiness** – **Sreća** conceptualized as steady states of positive mood and feeling content with one life, rather than momentary emotion.
- Likert-type (1-5), 20 items (4 for each facet)

Hobi i dobrobit

r_{pb}	blog	pisanje	crtanje	dizajn	muzika	nakit	programiranje	foto
E		.055*		.086**	.108**		.074**	.070*
P	.079*					.089**		
O			-.057*					.076**
C	.062*							
H		-.073**	-					

- Adolescents who practice in more hobbies have higher scores on: **E** ($r=.080^{**}$), **P** ($r=.105^{**}$) and **C** ($r=.087^{**}$)

Dodatni rezultati

Hobi	Školske ocene	SES (zarada)	Obrazovnje majke	Obrazovnje oca
blog	.113**	-.076**		
pisanje	.116**	-.076**	.058*	
crtanje	.111**	-.065*		
dizajn			.096**	.054*
muzika	.059*		.109**	.072**
nakit	.114**	-.072**		
Programi			.098**	.091**
fotografija	.136**		.096**	

Zaključci

- Što se adolescenti više bave hobijima to su izraženiji pozitivni aspekti WB
- Različita iskustva dobrobiti izražena su kod adolescenata koji se bave različitim hobijima.
- Bavljenje pisanjem i crtanjem može se smatrati pozitivnim razvojnim strategijama (za prevladavanje SES ograničenja i teškoća u odnosima sa vršnjacima).
- S druge strane programiranje i grafički dizajn su povezani jedino sa pozitivnim WB i drugim aspektima

Preporuke za buduća istraživanja

- Kvalitativna istraživanja fokus grupe,... -?
- Kako funkcionišu hobiji kao koping strategije ?
- Povezanost zarade (kao aspekta SES-a porodice) i izbor hobija.
- Uključivanje crta ličnosti (Trainor, et al., 2010).
- Uloga medija i preferencije tipva idola?

Hvala!

Zora Krnjaić,

Institut za psihologiju
Filozofski fakultet,
Univerzitet u Beogradu

zkrnjaic@f.bg.ac.rs